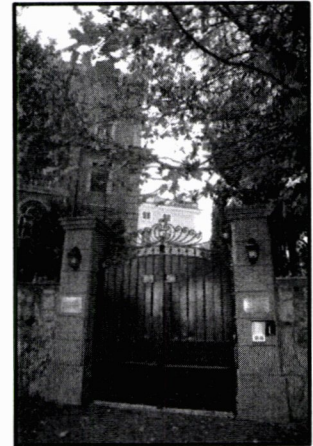

ÅRSRAPPORT 2013

Det norske institutt i Roma (DNIR) opprettholdt sine aktiviteter innen forskning, undervisning og formidling i 2013, og igangsatte i tillegg nye prosesser for å styrke forskningsaktiviteten ved Instituttet på sikt.

1. Forskning

I tillegg til Instituttleders fagkompetanse, hadde Instituttet fra 1.7.2013 kun én vitenskapelig ansatt (postdoktorstilling) ettersom prosjektet Stein Erik Hagens lærestol¹ utløp, og instituttet mistet den postdoktorstillingen som dette prosjektet finansierte i fire år. Dette var en merkelig svekkelse av instituttets faglige kapasitet selv om støtte og oppfølging av yngre forskere fra Instituttets side bidro til gjennomslag for to postdoktor prosjekter finansiert av NFR. Prosjektene har blitt institusjonelt forankret ved IFIKK/UiO (Engh) og NTNU (Styve), men Line Cecilie Engh vil ha tilhold ved DNIR i hele perioden (mars 2013 – februar 2016) bortsett fra et forskningsopphold i USA/Canada, mens Styve arbeider i Roma høsten 2013 og våren 2014. Etter avtale med IFIKK, har Enghs pliktarbeid blitt lagt til DNIR og prosjektets overhead deles mellom IFIKK og DNIR. Begge forskere planlegger prosjektfinansierte konferanser ved DNIR.

Instituttet har sikret fagkompetanse i klassisk arkeologi ved å videreføre emeritus-avtalen med Siri Sande, og ved å ansette Simon Malmberg i en 10 % stilling fra 1. august 2013. Malmberg er førsteamanuensis ved Universitetet i Bergen hvor han er med i forskergruppen Antikkens historie, kultur og religioner. Malmberg vil bidra til undervisning ved DNIR og vil bistå Instituttleder etter avtale. Et forsøk på lokalt å ansette en italiensk stipendiat eller postdoktor for en kortere periode, viste seg vanskelig gitt det italienske sponsorsystemet.

150 årsdagen for P.A. Munchs død i Roma, ble markert med et seminar om kildegransking og metodologiske utfordringer i middelalderforskningen. Line Cecilie Engh og Turid Karlsen Seim var ansvarlige for seminaret som gikk over to dager og hadde 9 deltagere.²

Andre fagkonferanser ved instituttet i 2013 inkluderte blant annet:

- *Sense, Feeling and the Body in Contemporary Modernity*, organisert av the Research group on Subjectivation and late Modernity, koordinert av Kristine H. Træland/ Institutt for filosofi, Universitetet i Bergen, 21 – 22. Mars.
- *Dynamics of Agrarian Reform – and research*. Dialogues with the past. PhD Seminar of the Nordic Graduate School in Archaeology, koordinert av Lene Melheim/Institutt for Arkeologi, konservering og historie/UiO, 15 – 19. April.

¹ En rapport om prosjektet kan fås ved henvendelse til Instituttet

² Se vedlegg 1 for program og deltagerliste

- *Temptation*, symposium i kunsthistorie ved Einar Petterson/Institutt for filosofi, idé- og kunsthistorie og klassiske fag/UiO, 27 – 28. mai.
- *Expressions and Representations of Cultural Memory* PhD kurs organisert av Jacob Lothe og Lena Liepe/Karin Gundersen HF/UiO, 9 – 11. oktober.
- *Valentinianism* – internasjonal konferanse arrangert av Einar Thomassen/UiB og Christoph Marksches/Humboldt Berlin, 16 – 18. oktober.
- *Poetry and Philosophy, on Plato's Protagoras*, Workshop i regi av Universitetet i Bergen, Vigdis Songe-Møller, 17 – 19. oktober.

Samarbeidet med forskere fra Det amerikanske akademi, Det finske institutt og The American University i nettverket "Circolo Gianicolense" fortsatte med månedlige samlinger. Se Instituttets websider for mer om forskningsinnsatsen til instituttets vitenskapelig ansatte³.

Elleve yngre forskere mottok DNIR's fagstipend og var på forskningsopphold ved Instituttet i løpet av 2013⁴. Mottagerne av fagstipend presenterte sine prosjekter på lunsjseminarer etterfulgt av faglige diskusjoner.

2. Undervisning

Åtte studentemner hadde hele eller deler av sin undervisning ved DNIR i 2013⁵. Som i tidligere år ble det tilbudt emner i kunsthistorie og italiensk, samt to flerfaglige emner (Roma2020 og ANT2210/2211).

«Roma – sted og symbol» ble avholdt for fjerde gang høsten 2013, denne gang med Instituttleder som fagansvarlig. AHO hadde tilrettelagt for prosjektarbeid i arkitektur et fullt semester for sine fire studenter som deltok på emnet. De andre deltagerne var henholdsvis fra NTNU (4), UiO (3) og UiB (1). Tilbakemeldingene fra studentene var meget gode⁶. Se vedlegg 4 for undervisningsprogrammet for Roma2020.

Det årlige etterutdanningskurs for lærere i den videregående skolen i mars, hadde rekordstor etterspørsel (45 påmeldinger hvorav 36 ble tatt opp). Mange tar kontakt fordi kolleger har fortalt dem om gode erfaringer med retorikk kurs i Roma, og kurset har derfor hatt en betydelig økning i påmeldte hvert år. Turid Karlsen Seim er fagansvarlig for kurset som også vil gjentas i 2014⁷.

Det internasjonale MA kurset "The Religious Roots of Europe" hadde som tidligere år undervisning ved Instituttet i høstsemesteret. Dette er et samarbeid mellom universitetene i Oslo, Bergen, Århus, København og Lund, og har deltagere fra hele verden.

Kontakten med Fédération Internationale des Instituts d'Études Médiévales (FIDEM) fortsatte med Line Cecilie Engh som stedlig kontaktperson i Roma og Instituttleder i FIDEMs opptakskomite ved UiO. Kursets norske deltager 2013-2014 hadde fast plass på biblioteksannekset, og deltok i fagmiljøet ved DNIR.

³ Se vedlegg 2 for publikasjoner ved Instituttets ansatte i 2013

⁴ Se vedlegg 3 for en oversikt over fagstipend ved DNIR i 2013

⁵ Se vedlegg 4 for oversikt over kurs/emner tilbudt ved DNIR i 2013

⁶ Se vedlegg 5 for undervisningsprogram Roma2020

⁷ Se vedlegg 6 for program EVU-kurs

Instituttleder har hvert år ulike oppdrag ved andre universiteter og forskningsråd, og var etter invitasjon fra Yale University Divinity School, Shaffer foreleser i april 2013.

3. Biblioteket

Instituttets bibliotek var en av grunnleggerne av Unione Romana Biblioteche Scientifiche (URBS) og dette nettverket fortsetter å være nyttig for Instituttets brukere. Tilgang til ulike biblioteker i Roma er en attraktiv ressurs for forskere fra Norge og andre land som oppholder seg i Roma. Samlingen til Instituttets egne bibliotek øker med ca. 400 bøker i året, innkjøpene prioriterer pensumbøker og oppdatering innenfor samlingens faglige tyngdepunkter.

Manuela Michelloni ble ansatt som ny bibliotekar i 80 % stilling fra mars 2013. Instituttet fordelte mer midler enn vanlig til biblioteket i 2013 enn tidligere år for å gjennomføre tiltrengte prosjekter, inkludert en gjennomgang av Instituttets fotoarkiv, digitalisering av glassplater (Konstantinbuen), rengjøring av samlingene i annekset og tidskriftsavdelingen samt innkjøp av ny skanner.

4. Formidling og utadrettet virksomhet

Instituttet inviterte til åpen forelesning med Richard Westall «Constantius II and the Construction of the Old St. Peter's» i april. Årets L'Orange forelesning ble avholdt 24. oktober med Prof. Eve D'Ambra fra Vassar College New York.

ACTA bind XXVI (From site to sight) ble utgitt i september på forlaget Scienze e Lettere già Bardi, med støtte fra NFR. Arbeidet med ACTA XXVII støtte på ulike uventede problemer, men Instituttleder tok kontakt med nye bidragsytere, og sikret dermed utgivelse av bindet i 2014.

Instituttet hadde også i 2013 jevn etterspørsel fra eksterne grupper som ønsker å benytte Instituttets lokaler, motta informasjon om Instituttet og/eller benytte Instituttets kompetanse i form av forelesninger og omvisninger.

5. Organisasjon, personale og infrastruktur

DNIR hadde følgende ansatte i 2013:

- Jonas Bjørnebye (postdoktor 1. juli 2009 – 30. juni 2013)
- Line Cecilie Engh (postdoktor fra 1. august 2012 – 1. mars 2013)
- Thomas Foerster (postdoktor fra 1. september 2013)
- Germana Graziosi (bibliotekar frem til 1. mars 2013)
- Manuela Michelloni (bibliotekar fra 1. mars 2013)
- Mona Elisabeth Johansen (førstekonsulent)
- Simon Malmberg (førsteamanuensis i 10 % stilling fra 1. august, for ett år)
- Anna Muzi (vaktmesterpar, renhold)
- Anne Nicolaysen (avdelingsleder)
- Nicola Quinzi (vaktmesterpar, vedlikehold)
- Turid Karlsen Seim (instituttleder fra 1. august 2007)

Line Cecilie Engh fratrådte sin postdoktor stilling ved DNIR fra 1. mars til fordel for et NFR prosjekt som også støtter forskningsopphold i utlandet og finansierer to forskningskonferanser i tilknytning til

prosjektet. DNIR utlyste umiddelbart stillingen, og Thomas Foerster (historiker, middelalder) tiltrådte 1. september 2013.

Siri Sandes tilknytning til DNIR som emerita fortsatte i 2013 og hun var, som tidligere, kursansvarlig for antikkurset (ANT2210/2211) i vårsemesteret og bidro løpende med sin arkeologiske kompetanse.

Torgeir Melsæther (historie/Universitetet i Antwerpen) hadde i mange år forskerplass ved DNIR, og forsvarte sin avhandling om para-heraldiske elementer i kunst, arkitektur og litteratur under Pave Alexander VII Chigi 1655-1667 på det Belgiske Akademi i juni 2013.

Instituttet er godt fornøyd med den tallmessige bruken av lokaler i 2013. Rundt 160 studenter hadde undervisning ved DNIR i løpet av året, og forskere og MA-studenter fra alle de norske universitetene har hatt arbeidsplasser ved Instituttet. Rundt 250 personer har deltatt på faglige seminarer og konferanser, hvorav ca. 1/3 i Instituttets egen regi. I tillegg leide eksterne grupper (Rokkan-senteret, Holberg-komiteen, administrative grupper m.fl.) seminarrom ved Instituttet i perioder med lite belegg (ca. 200 personer). På formidlingssiden hadde Instituttet besøk av ca. 250 personer som ble informert om Instituttet og UiO.

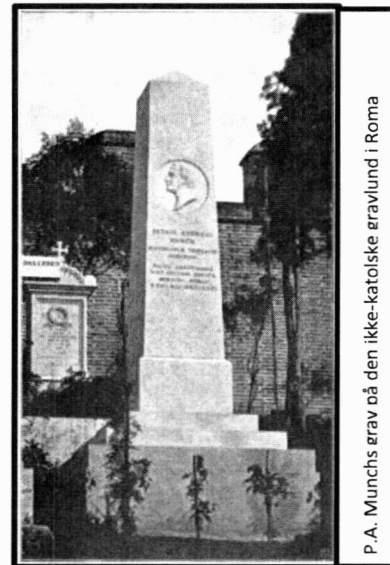
Vedlegg

- Vedlegg 1: Program for P.A. Munch seminar
- Vedlegg 2: Publikasjoner 2013
- Vedlegg 3: Fagstipend og forskerstipend
- Vedlegg 4: Kurs/emner tilbudt ved Det norske institutt i Roma i 2013
- Vedlegg 5: Undervisningsplan Roma2020
- Vedlegg 6: Etterutdanningskurs for lærere 2013 – program

VEDLEGG 1: PROGRAM FOR SEMINAR VED DNIR 2013

150 år etter P. A. Munchs død i Roma:

KILDEGRANSKING OG METODOLOGISKE UTFORDRINGER I MIDDELALDERFORSKNINGEN

Torsdag 30. mai 2013

9:00-9:30: **Velkommen og introduksjon.** Turid Karlsen Seim og Line Cecilie Engh

Sesjon 1 – P. A. Munch, Norgeshistorien og kildene

chair: Turid Karlsen Seim

9:30-10:00: **Leidulf Melve**, Universitetet i Bergen:

P. A. Munchs historiesyn: kjelder, historikarar, og historieskriving

10:30-11:15: diskusjon etterfulgt av pause med kaffe

11:15-11:45: **Erik Opsahl**, Norges Teknisk-Naturvitenskaplige Universitet i Trondheim: «*De anseede Slegters Opkomst eller Aftagen...er af større og mere indgribende Viktighed for Norges Historie, end for de fleste andre Landes paa den Tid*» P.A. Munchs vurdering av aristokratiets betydning for norsk historie på 1300-tallet

11.45-12:00: diskusjon

12:00-12:30: **Lene Myrdal**, Høgskolen i Vestfold:

Norsk klosterhistorie i diplomaterialet. Hvilke sider av klostrenes virksomhet kan belyses?

12:30-12.45: diskusjon etterfulgt av lunsj på Instituttet

Sesjon 2 – Vatikanbiblioteket og kildegransking i Roma

chair: Line Cecilie Engh

14.15-14:45: **Ángela Núñez Gaitán**, Biblioteca Apostolica Vaticana:
Conservation and restoration at the Vatican Library.

14:45-15:00: diskusjon

15:00-15:30: **Torstein Jørgensen**, Misjonshøgskolen i Stavanger:
Norske kilder i det pavelige botsarkiv, en kilde P.A. Munch ikke kjente

15:30-16:15: diskusjon etterfulgt av pause med kaffe

16:15-16:45: **Ragnhild Marthine Bø**, Universitetet i Oslo
Tapte monumenter, bevarte dokumenter. Deodato di Cosmas ciborier og kilder i BAV

16:45-17:00: diskusjon

20:00: felles middag

Fredag 31. mai 2013

Sesjon 3 – Teoretiske og hermeneutiske utfordringer

chair: Torstein Jørgensen

09:15-09:45: **Line Cecilie Engh**, Universitetet i Oslo:
Debatten om de tidlige cistercienserne. Narrasjon og ideologiproduksjon i historieskriving

09:45-10:00: diskusjon

10:00-10:30: **Stefka Georgieva Eriksen**, Universitetet i Oslo:
Hvor ny er nyfilologien?

10:30-10:45: diskusjon etterfulgt av pause med kaffe

11:15-11:45: **Bjørn Bandlien**, Universitetet i Oslo:
Å tale midt i Roma: Nye vinklinger på Vatikanarkivets kilder til kong Sverres kongedømme

11:45-12:00: diskusjon etterfulgt av lunsj på instituttet

14:00-15:30: Ekskursjon til P. A. Munchs grav og den ikke-katolske gravlund i Roma

17:00-18:00: Besøk i Biblioteca Apostolica Vaticana

Deltagere: Bjørn Bandlien (IAKH/UiO), Torstein Jørgensen (Misjonshøgskolen i Stavanger), Ragnhild Marthine Bø (IFIKK/UiO), Stefka Georgieva Eriksen (ILN/UiO), Leidulv Mjelve (UiB), Erik Opsahl (NTNU), Ángela Núñez Gaitán (Vatikanmuseet), Line Cecilie Engh (DNIR/IFIKK/UiO), Turid Karlsen Seim (DNIR/UiO).

UiO ● Det norske institutt i Roma (DNIR)

VEDLEGG 2: PUBLIKASJONER 2013

Turid Karlsen Seim (professor)

In Transit from Tangibility to Text: Negotiations of Liminality in John 20., In *To Touch or Not to Touch? Interdisciplinary Perspectives on the Noli me tangere*. Peeters Publishers. In Transit from Tangibility to Text: Negotiations of Liminality in John 20. s. 39 – 61.

Jonas Bjørnebye (postdoktor)

Ammianus and Constantius' Adventus – Rome from site to sight. *Acta ad archaeologiam et artium historiam pertinentia*. ISSN 0065-0900. Bind XXVI, s 31- 46.

Line Cecilie Engh (postdoktor)

Debatten om de tidlige cistercienserne. Narrasjon og ideologiproduksjon i historieskriving.

'Et stort mysterium'. Kirken, ekteskapet og ekteskapsideologi i middelalderen.

The Pleasure of Hermeneutics. Bernard of Clairvaux's Inversions of Eroticism and Asceticism in the Sermons on the Song of Songs.

The Sweet Secrets of the Bed Chamber. Veiling and Unveiling in Bernard of Clairvaux's Sermons on the Song of Songs.

Thomas Foerster (postdoktor)

Foerster, Thomas (2013). "...um in der Gerechtigkeit nicht weniger stark wie in der Schlacht zu erscheinen". Königtum und Recht in den Gesta Danorum des Saxo Grammaticus, I: *Macht und Spiegel der Macht: Herrschaft in Europa im 12. und 13. Jahrhundert vor dem Hintergrund der Chronistik*. Harrassowitz Verlag. 6. s 103 – 118.

Foerster, Thomas (2013). Imperial Tradition and Norman Heritage: Cultures of Violence and Cruelty, In *Norman Tradition and Transcultural Heritage: Exchange of Cultures in the 'Norman' Peripheries of Medieval Europe*. Ashgate. 8. s 161 – 188.

Foerster, Thomas & Burkhardt, Stefan (2013). Tradition and Heritage: The Normans in the Transcultural Middle Ages, In *Norman Tradition and Transcultural Heritage: Exchange of Cultures in the 'Norman' Peripheries of Medieval Europe*. Ashgate. Introduction. s 1 – 18.

Siri Sande (prof. emeritus)

Sande, Siri (2013). En gammel amme : antikviteten. *Klassisk Forum*. (1), s 8- 37

Sande, Siri (2013). Marcus Aurelius. *Klassisk Forum*. (2), s 5- 25

VEDLEGG 3: FAGSTIPEND 2013

Navn	Institusjon, fag, nivå	Tema
Vårsemesteret 2013		
Silje B. Flaaten	UiT. Kunstvitenskap	Religiøs kunst på 1600-tallet
Irene Ringheim Selsvold	UiO. Post-MA arkeologi	Skrive artikkel, Hierapolis, stipendsøknad
Pernille Thull	UiO. MA italiensk	Øversettelse, lingvistisk analyse av romaner.
Kristine H. Træland	UiB. MA filosofi	Mario Pernioli tenkning
Ranveig R. Wilhelmsen	UiO. MA idehistorie	Machiavelli: diktserien Capitoli.
Anders M. T. Kolberg	UiO. MA Kunsthistorie	Eystein Magnus Legat Cosimo de Medici/Cappella dei Magi Firenze
Høstsemesteret 2013		
Eivind A. Lønaas	FIDEM 2013-2014	Middelalderhåndskrifter
Tor S. Prestegaard	UiB. Historie MA	Foreiningar si samhandling med provins-administrasjonen i det romerske imperium.
Christian H. Bull	UiB. Religion. Stipendiat	Hermetiske skrifter, transformasjon av egyptisk religion i romersk keisertid.
Caroline Hoel	UiA. Religion. Stipendiat.	Religiøse organisasjoners arbeid på EU-nivå.
Lars Fredrik Janby	UiO. Idéhistorie. Stipendiat	Augustin – De Musica

Fagstipend ble også innvilget Linn Meland MA/Arkeologi UiB, men hun måtte avlyse forskningsoppholdet i Roma av personlige årsaker.

VEDLEGG 4: KURS/EMNER TILBUDT VED DNIR 2013

Emnekode	Emne	Deltagelse (påmeldte)
ANT2210/2211	Den augusteiske gullalder	21
EVU kurs	Etterutdanningskurs for lærere i den videregående skole «Retorikk i perspektiv: historisk, didaktisk og etisk»	36
KUN2035/4035	Verk i kontekst. Fortolkningsstrategier.	12
ITA1110R	Sommerkurs i italiensk språk og kultur i Roma	14
KUN2011/4011	Middelalderens monumentalutsmyking i Italia.	4
KUN2012/4012	Renessansens billedkunst i Roma og Firenze ca. 1420-1520	9
KUN2040/4040	Roma som kunstmetropol på 17-1800-tallet	8
ROMA2020	Roma – sted og symbol	13
Kurs/emner som hadde en del av sin undervisning ved DNIR		
Nordisk masterkurs	Religious Roots of Europe	25

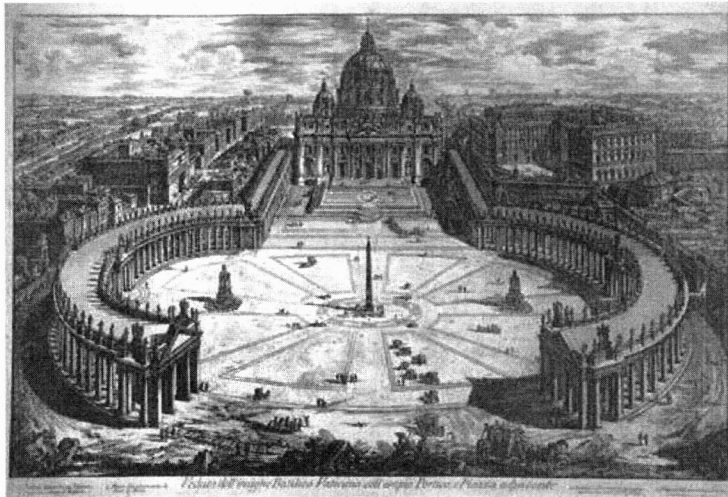
VEDLEGG 5: ROMA2020 - UNDERVISNINGSPLAN

8. oktober kl. 10.15-12.00: **Introduksjonsforelesning** (Turid Karlsen Seim)
8. oktober kl. 14.15-16.00: **Roma som sted og symbol i antikken og senantikken** (historisk innføring fra republikken til Theodosius – Carsten Hjort Lange)
10. oktober kl. 09.15-13.00: Byvandring - **Romas antikke sentrum** (Siri Sande).
11. oktober kl. 09.15-13.00: Byvandring - **Keisertiden – Mercato di Traiano** (Siri Sande).
14. oktober kl. 10.15-12.00: **Romersk kunst i antikken og senantikken** (Siri Sande)
15. oktober kl. 10.15-12.00: **Det klassiske og den romerske arkitekturen** (Thomas Thiis-Evensen)
16. oktober kl. 9.15-13.00: **Det romerske bylandskap - en oversikt** byvandring (Thomas Thiis-Evensen)
18. oktober kl. 09.15-13.00: Byvandring – **San Clemente og Santi Quattro Coronati** (Turid Karlsen Seim/Line Engh)
21. oktober kl. 10.15-12.00: **Karikatur og fiendebilde – Roma som Babylons hore** (Turid Karlsen Seim)
21. oktober kl. 17.30-18.30: **Religioner i antikkens Roma** (Einar Thomassen, felles med Bergen)
22. oktober kl. 18.00-20.00: **Romas Havnebyer** (Simon Malmberg, felles med Bergen)
24. oktober 18:00-20:00: **Elite and Mass Appeal of Roman Imperial Female Portraiture: the Case of Vibia Sabina. L'Orange** forelesning med Eve D'Ambra.
28. oktober kl. 9.15-13.00: Byvandring – **Peterskirken** (Line Engh)
28. oktober kl. 15.15-17.00: **Pavemaktens retoriske strategi. Keiser eller tjenernes tjener?** (Line Engh)
29. oktober heldagsekskursjon til **Ostia Antica** (Simon Malmberg)
30. oktober kl. 09.15-13.00: Byvandring – **Capitol** (Per Sigurd Styve)
31. oktober kl. 09.15-13.00: **Renessanse og Barokk** - Forelesning og monumenter (Per Sigurd Styve)
4. november kl. 09.15-13.00: Byvandring – **Gianicolo** (San Pietro in Montorio, Tempietto, Garibaldi og Mussolini) (Turid Karlsen Seim og Per Sigurd Styve)
6. November kl. 10.15-12.00: **Seminarundervisning** – gruppeoppgaver
8. november kl. 10:15 – 12:00: **Roma som sted og symbol fra Risorgimento til Mussolini** (Elisabetta Cassina Wolff)
8. november 14.15-16.00: **Roma som symbol i italiensk politikk fra Mussolini til Grillo** (Simen Ekern)
11. november kl. 14.15-16.00: **Seminarundervisning** – gruppeoppgaver
15. november kl. 10.15-12.00: Avslutning, oppsummering og utdeling av eksamensoppgaver (Fagansvarlig)

VEDLEGG 6: ETTERUTDANNINGSKURS LÆRERE

RETORIKK I PERSPEKTIV: Historisk, didaktisk og etisk

Etterutdanningskurs ved Det norske institutt i Roma 11 – 15. mars 2013

Mandag 11.3 Foreleser: Turid Karlsen Seim

Kl. 09.30 *Presentasjon av deltagere, program. Praktisk informasjon.*

Kl. 10:15 – 12:30

Det norske institutt

Kl. 12:30 Retorikkens re-etablering

Lunsj på instituttet

Kl. 13:30 – 16:00 Den klassiske retorikk: prinsipper, aktører, tekster og skolevesen

18:00 *Mottakelse på Instituttets terrasse*

Tirsdag 12.3 Foreleser: Jonas Bjørnebye

Kl. 09.30 - 12.00 Triumfens retorikk: Det romerske triumftog

Santa Maria in
Cosmedin/ Bocca della
verità

Kl. 13:30 Mussolinis nye Roma – Ideologisk topografi og retorisk arkitektur

Utenfor inngangen til
metro Colosseo

Onsdag 13.3 Foreleser: Siri Sande

Kl. 10.15 - 12.00	<i>Locus</i> og <i>Imago</i> i retorikken. Romerske taleres hukommelses-trening i lys av samtidens kunst og arkitektur	Det norske institutt
Kl. 14:30 - 16.30	De romerske keiserfora og keiserlig retorikk	Mercati di Traiano

Torsdag 14.3 Foreleser: Line Cecilie Engh

Kl. 09:30 – 12:00	Pavemaktens retoriske strategi: Bygninger og liturgi. Oppmøte ved Obeliskken på Petersplassen	Vatikanet/Peterskirken
Kl. 15:00 – 17:00	Pavemaktens retoriske strategi: Tekster og tradisjoner.	Det norske institutt

Fredag 15.3 Forelesere: Jonas Bakken og Turid Karlsen Seim

Kl. 09.30 – 12.30	J. Bakken: Retorikk og didaktikk	Det norske institutt
Kl. 12.30	Lunsj på instituttet	
Kl. 14.15 – 16.00	T. K. Seim: Retorikkens etiske dilemma	
Kl. 20:00	Avslutningsmiddag:	<i>Restaurant Capo di Fero,</i>

Det norske institutt i Roma

Viale Trenta Aprile 33

00153 Roma

Tel. +39 06 58391007 eller +39 06 58391006